

Exkurse semináře prof. dra Mildschuha a prof. dra Funka. Ve dnech 1.—6. června t. r. podnikli členové uvedených seminářů společně s členy S. Č. P. Všehrd za vedení jmenovaných p. profesorů exkursi do kraje moravsko-ostravského, Zlína, Luhačovic a Kyjova. Účelem jejím bylo bližší seznání výroby a těžby v podnicích revíru moravsko-ostravského i v moderním velkopodniku Batově. Místa pro exkursi byla jistě velmi vhodně volena, neboť tam nalézají se závody největší svého druhu v tomto státě. Několik dat kuse, ale jasně ukáže, tamější výrobu. V kamenouhelném revíru ostravsko-karvinském bylo v provozu 40 závodů důlních s počtem zaměstnanců 40.412 (mimo úřednictvo technické i administrativní). Zužítkovatelného uhlí vytěženo 9,140,135 t v hodnotě 1,129,615,828 Kč. Veškerá produkce kamenného uhlí na území našeho státu ve 121 závodech činila 12,558,998 t v hodnotě 1,528,395,077 Kč. Z revíru ostravsko-karvinského vyvezeno do ciziny 1,018,919 tun; největším odběratelem z tohoto revíru bylo Rakousko, Maďarsko a království S. H. S. (Data uváděna jsou dle poslední úř. statistiky z tohoto oboru 22. 1925.) Z těchto dat jest zřejmý význam těžby černého kraje, zejména pak v poměru těžby tamější ku celkové uhelné produkci (uhlí kamenného ovšem) v našem státě. Obdobně vyniká revír ve výrobě briket, koksu a ve výrobě hutnické. Z 16 koksoven je jich v tomto obvodě 12, z 6 briketáren jsou tom 2 a z 9 hutí rovněž 2 a to s největší výrobní kapacitou. Celý kraj tvoří jedno město hutí, dolů a koksoven spojených železnicemi a elektrickými drahami.

Pokud jde o jednotlivé závody, prohlédli účastníci exkurse koksovnu na dole »František« fy. »Severní dráha Ferdinandova«, železářny Báňské a hutní spol. v Trinci, a posléze, rozdělení na skupiny sestoupili do dolů, z nichž prohlédli důl »Jan« fy Larisch-Chörmich v Karvinné, »Pokrok« fy. Báňská a hutní spol. v Petřvaldě, »Hlubinu« fy. Vítkovické horní a hutní těž. a »Hermenegildu« fy. »Sev. dráha Ferdinandova«. Dne 2. června účastnila se výprava schůze Právníké jednoty Ostravska a Těšínska, spojené se založením odboru národohospodářského; při té příležitosti proslovena p. prof. drem Mildschuhem přednáška »O nápravě znehodnocené měny«.

Dalším závodem, jež exkurse navštívila, byl závod Batův ve Zlíně, vynikající rozsahem výroby, počtem zaměstnanců a odchýlný od ostatních závodů poněkud jinou organizací práce. Podrobnější organizace závodu, jmenovitě po stránce účetní a obchodní nebylo možno ovšem účastníkům poznat.

Potom navštíveny a prohlédnuty lázně Luhačovice a vhodným zpestřením a zakončením exkurse byla návštěva Kyjova, kde konaly se 5. a 6. června slavnosti »Slováckého roku«, názorně ukazující život a povahu moravských Slováků. Část exkurse v poslední den odjela s p. prof. drem Funkem do Brna, kde prohlédla špilberská kasemata.

Ve všech místech dostalo se exkursi podrobného vysvětlení, jakož i milého přijetí, začež patří všem, kteří se o to přičinili, srdečný dík.
re.

LITERATURA.

Dr. Alois Jindřich: Sociální pojištění u nás i v cizině. Nemocenské, invalidní a starobní pojištění v Československu a v cizích státech. — Praha 1927. — »Škola vševeřejná« sv. 13. — 8°, 188 str. — V době živého zájmu o sociální pojištění přichází velmi vhod knížka, která přehledným a přístupným způsobem informuje o hlavních jeho odvětvích, totiž o pojištění nemocenském, invalidním a starobním u nás a v ostatních evropských státech. Je jistě zajímavé srovnání, jak tento obtížný problém distribuce důchodů a sociální politiky v různých státech je řešen. Úprava zákonodárství sociálně-pojišťovacího toho

kterého státu jest výslednicí jednak historického vývoje a tradice sociální politiky státu, jednak politických a hospodářských poměrů. Konečně — po stránce organizační — také celkového názoru na veřejnou správu, autonomii atd. v tom kterém státě dominujícího. A právě k tomuto srovnávání jest Jindřichova kniha, k níž bylo použito velikého zákonodárského materiálu řady států, příručkou velmi vhodnou.

V úvodních kapitolách informuje čtenáře stručně, ale výstižně o základních znacích a vývojových tendencích celého institutu, v části zvláštní probírá jednak sociální pojištění v cizině, jednak podává přehled o hlavních ustanoveních našeho zákona č. 221/1924 o pojištění zaměstnanců na případ nemoci, invalidity a stáří a zák. č. 148/1925 o pojištění osob samostatných. Pojištění cizozemské jest probíráno podle jednotlivých států (až na Německo abecedně seřazených), přičemž účelně se jedná postupně o rozsahu pojištění, o dávkách, o úhradě a o organizaci pojištění a rozhodování. Je přirozeno, že jednotlivým státům je věnována podle významnosti té které úpravy pozornost nesterjná, tak zejména jest obsírněji probíráno pojištění ve vlastech dělnického zákonodárství, v Německu a v Anglii.

Stať o pojištění československém jest připojena pro úplnost knížky. Nesleduje účelu komentářního, nýbrž podává jen přehledným a — právě proto, že neodkazuje na jednotlivé paragrafy — přístupným způsobem obsah zmíněných dvou zákonů. Je určena zřejmě těm, kteří se nezabývají sociálním pojištěním ex professo a kteří by asi nesáhli ke studiu textu zákonného. I tato část jest v době, kdy školské vzdělání podává tak málo o této a jiných institucích veřejných, vítána, a to právě ve sbírce, v níž kniha vyšla.

Z. N.

Przemysław Dąbkowski: Palestra i księgi sądowe ziemskie i grodzkie w dawnej Polsce. Lwów 1926. Pamiętnik historycznoprawny. Tom III. Zeszyt 2. Str. III. — Studie autorova sleduje úkol podati jasným způsobem soustavný přehled dosud v Polsku velmi zanedbávané otázky, o níž, zvláště v poslední době, vznikl veliký interes. Práci rozdělil autor na části: V první pojednává o palestře soudů zemských i hradních, poukazuje zajímavým způsobem na postavení kancelářských úředníků soudních a soudcovských v býv. Polsku se zřetelem k dnešním poměrům.

V druhé části probírá předpisy Projektu Zamojského (P. Z.) o kancelářských úřednicích. Svoji pozornost zde výlučně věnuje personálu kancelářskému, jmenovitě regentům a susceptantům. V zásadě opírá se P. Z. o dávné právo polské, vykresluje předpisy dávného práva polského a z valné části je dokládá vhodnými doplňky a změnami v podobnostech často velmi zajímavými.

V třetí části, ze všech nejobšírnější, shrnuje autor bohatý, pro bližší studium velmi důležitý materiál o soudních knihách zemských a hradních. — O tom, jaká byla správa soudních aktů v dobách před zavedením soudního práva polského do země ruské, nemáme žádných dokladů; jsou zde pouze domněnky jejich existence.

Knihy soudní byly knihami veřejnými; každý mohl volně do nich nahlížeti. Nejvíce se uplatňoval charakter veřejný co do knih zemských, méně u knih hradních, které byly pojímány zpravidla jako majetek starostů. Knihy soudní musely býti přechovávány v okruhu toho obvodu, do něhož náležely.

Různé byly okolnosti, které hrozily zničením soudním knihám. Největší obavy před zničením soudních knih budil vždy nepřítel; z toho důvodu knihy soudní byly přenášeny na místa bezpečná, třeba i značně vzdálená. Druhým nepřítelem soudních knih byl oheň. Některé knihy utrpěly také hodně povodněmi. Dalším důvodem jejich ničení byla hrubá nedbalost soudních úředníků. Jiné příčiny ničení

soudních knih byly krádež, mor, vypůjčování knih z jedné kanceláře do druhé a p.

Revisi knih v dobách dřívějších byl pověřen král, sněm, sněmik, někdy také finanční soudy dotyčných zemí. Nejdříve právo revisní bylo vyhrazeno pouze sněmu, později pak přešlo stupnovitě na sněmíky (v pol. XVII. stol.) Že i král zasahoval v revisi aktů a kanceláří soudních, vysvětlíme si tím, že jako hlava státu byl nejvyšším soudcem. A proto sněmíky, počítající se mezi vyšší soudnictví, měly také právo na revisi.

Jestliže knihám soudním z jakýchkoliv důvodů hrozilo nebezpečí, aby byly zachovány od úplné ztráty, nařízeno jejich přepsání, jež svěřeno bylo revisorům spolu s úředníky příslušného soudu; vše to bylo opět spojeno s velkým nákladem, jež nesl sněmik. Mnohdy pro veliký náklad finanční, s nímž bylo spojeno přepisování knih, k přepsání vůbec nedošlo. Sluší podotknouti, že ve větší míře se dělo přepisování knih z českých, než z hradních.

Jak známo, soudní akty byly dostupny každému; bylo-li někomu v tom bráněno, mohl se odvolati k vládě vyšší. Bylo možno činiti i výtahy z knih, čemuž zpravidla úřady byly nápomocny tím, že vydávaly opisy. Pak-li ovšem úřad nechtěl k tomu svolit, mohla strana žalovaná proti němu soudně zakročiti. Hledání stranami v knihách, jichž byly povinny setřítí, dělo se za přítomnosti regenta nebo jiných úředníků kancelářských. Ústava z r. 1764 ustanovila, aby všechny akty, jak z dávnějších dob pocházející, tak ty, které přibudou po roce 1764, zároveň zemské i hradní, byly zregistrovány, opraveny a hned spořádány do nich stručné výtahy, směřující k tomu, aby bylo hledání v nich usnadněno.

Nepohodlnosti kverend v knihách soudních polských dovedl odstranit v značné části teprve rakouský řád zavedením svých indexů, jichž potřebu citil již předčasně v době, kdy nebyly ještě knihy jednotlivých soudů zavezeny do Lvova. Jednotlivé soudy hradní i zemské dostaly nařízení, aby důkladně spořádány byly konsignace knih, při čemž každá kniha měla býti opatřena běžným číslem. Byla to úplná, velmi žádoucí novota, naprosto neznámá kancelářským úředníkům polským, kteří byli zvykli označovati knihy podle místa vydání a roku, nebo pořadem abecedním, — což zajisté nesvědčilo o praktičnosti. Takto očíslované knihy byly r. 1784 k soudnímu tribunálu do Lvova převezeny. Indexy měly sloužiti potřebě praktické. Dlužno poznamenati, že indexy archivu lvovského jsou unikem v archivech polských vůbec. — Jiné jsou více méně úrypkovité a nevykazují jednodlosti.

Pro náležitě uchování aktů soudních konečnou byla přiměřená jejich oprava, která byla vyhlášena konstitucí z r. 1764 pro všechny knihy soudní. Každý písař (soudní, zemský, hradní) byl povinen starati se o opravu knih z dob svého vlastního písařství, což, neprovedl-li, mohl o to býti požádán soudně. Knihy neopravené, jichž byla menší část, byly obvykle obvazovány hrubým papírem nebo plátnem, — opravené knihy pak v pergamen nebo v kůži různé barvy. Dnes všechny opravené knihy jsou jednobarevné (přírodní barvy), vázané v kůži, což pochází z konce XVIII. stol.

Práce Dąbkovského, založená na bohaté literatuře, jest vítaným a cenným příspěvkem ke studiu právní historie. Erich Olšar.

Dr. Věra Kosinová: Pozemkové a jiné úřední knihy panství rychburského. — Do Časopisu pro dějiny venkova letošního ročníku 1927 napsala Dr. Kosinová, (str. 49—61 a 94—105) podrobné pojednání o pozemkových knihách rychburských. Je to detailní drobnomalba založená na studiu pramenů, jakých podobných bylo by si práci co nejvíce, abychom mohli jednou přikročiti k soustavnému zpracování

našich právních dějin selského stavu. Kromě toho tato práce jest velmi cenným příspěvkem ke studiu vývoje našich pozemkových knih vůbec. Ča.

Dr. Zdeněk Peška: Československý volební soud. Knižovna spisů pro politiku a vědy státní. Praha 1927. — Stran 57. 15 Kč. Autor, jehož problém volebního soudu dávno zajímá, shrnul v této knize jasným slohem všechny otázky, které by se podle našeho práva mohly naskytnouti v tomto problému. Podle judikatury a literatury osvětluje autor věc ze všech stanovisek, všude dává jevo svoji individualitu, což jest tím záslušnější, že mladý autor jde svou cestou, kterou dovede odůvodnit a obhájit i proti autoritám. Jistě že mu to tyto nebudou mti za zlé, ježto i tam, kde autor nesouhlasí s panujícím míněním, resp. míněním tradovaným uznávanou osobou, vede si čistě vědecky a věcně. Kniha jest jedinou monografií v naší literatuře řešící věc v celém jejím rozsahu, a bude jstě vítána těmi, kdo zabývají se oborem tímto. dnk.

Dr. František Polák: Sociální politika Československa. V Praze 1927. V komisi nakladatelství »Cin«. Nákladem vlastním. Str. 173. Cena neudána. — Jde sice o přísně odmítavou kritiku, vytýkající československé sociální politice polovičatost a zaujatost proti dělnictvu, avšak kniha je zejména v kapitolách o pracovním poměru, o závodních radách a závodních výborech a o soudnictví ve věcech poměru pracovního velice instruktivní, podávajíc celkový obraz těchto v několika universitních předmětech roztržštěných oborů. Boz.

Adolf Srb: Politické dějiny národa českého od počátku doby konstituční. — Praha. J. Otto. 1926. »Ottova naučná knihovna«, sv. X. Díl I.: Od r. 1861 do r. 1879. Díl II.: Od r. 1879 do r. 1918. 169, str. 229 a 383. — Adolf Srb, známý pracovník na našich politických dějinách, v novém svém dvousvazkovém díle podal nám práci stejně důležitou, jako významnou. Neměli jsme dosud vlastně takového přehledu politických dějin doby nejnovější, jež by zasahoval až do konce Světové války a vlastně až do utvoření republiky. Jestliže jsme nedávno ocenili na tomto místě Šustovu práci o světové politice a o dějinách Evropy v novověku, slušelo by plně vyzdvihnouti i význam práce Srbovy. Práce sama sleduje v klidném toku vývoj události, jež si rozvrhne vesměs podle vlád jednotlivých ministerstev. Tím ovšem dostává celé líčení pevnou kostru, jíž se pak může zabezpečiti. Srb jest značně objektivní, což pro dobu tak novou není vždy lehkou. Svou práci opírá o bezpečná studia nejen literatury, nýbrž i pramenů a zejména z korespondencí politiků (Riegrový!) hojně čerpá. Litovati jest však, že nepřidal aspoň přehledný výčet literatury a pramenů, čímž by se bylo knize dostalo i rázu vědecké práce, kdežto taktó zůstává jen vědeckou pomůckou, což ovšem není lehkou a hlavně pro dobu dvacátého století technicky jest to valně ztíženo. Totéž platí i o líčení samostatném, kdy za Světové války nejdou události nijak klidně, nýbrž ve skutečném přívalu a kdy vlastně nemáme ani poloviny práce dosud za sebou. Tím spíše vítáme práci Srbovu, k níž rád jako k bezpečnému vůdci sáháme. Ča.

La Céruse. Documentation réunie par le Bureau international du Travail sur l'emploi de la céruse dans l'industrie de la peinture. — Etudes et Documents, série F (hygiène industrielle), no. II. Genève 1927. Bureau international du Travail. 8°, stran 442 + V., cena 10 fr. — Kniha obsahuje obširnou dokumentaci sebranou Mezin. úřadem práce o užívání běloby v natěračském průmyslu. Otázkou touto zabývala se již III. mezinár. konference práce r. 1921, která se také usnesla na příslušné konvenci. Látka zprávy, přednesené tenkrát konferenci tvoří jádro této publikace. Jest však podstatně rozšířena a propracována na základě řady námětů rázu vědeckého i technického, které

mezitím úřadu došly. Probírá nejprve sociální hnutí proti používání běloby v natěračství, obsahuje popis výrobku samého a projednává otázku nebezpečí, které může jeho použití způsobiti. Na podkladě rozvoru lékařských a statistických dat snaží se stanoviti, zda užívání běloby nebezpečí tvoří či netvoří. Po technické stránce pak publikace zkoumá, zda je možná náhrada jinou látkou za bělobu, či zda ani zinková běloba ani jiná náhražka nemohou za daných podmínek nahraditi bělobu olovenou. Poslední otázkou zde probíranou je pak legislativní problém, zda sluší dáti přednost naprostému zákazu užívání běloby před podrobnou úpravou jejího užívání. Pět dodatků obsahuje obšírný materiál k probírané otázce a jest tu zvláště upozorniti na přehled zákonodárství 12 států v této věci. —kg.

Zeitschrift für Ostrecht. Od dubna letošního roku vydává známý Osteuropa-Institut na místě »Zeitschriftu f. osteurop. Recht« a »Ostrecht« tento měsíčník pozorně sledující veškeré právní a hospodářské poměry východní Evropy. Jest spravedливо říci, že Němci pochopili správně význam východoevropských států pro sebe sama a nelitují nikterak ani námaň ani peněz na jejich studium. Samozřejmě zmíněný časopis pilně stopuje i naše poměry právní v ČSR. Tak otiskuje rozhodnutí našeho Nejvyššího soudu i Nejvyššího správního soudu, zaznamenává literaturu a v 3. seš. přinesl také článek prof. Sedláčka z Brna »Die Aufwertungsklausel nach čsl. Recht«. Nespornou výhodou, o níž má čilá redakce zásluhu, jest, že časopis rychle a značně spolehlivě informuje o všech právních novinkách ve východoevropských státech. Ča.

Les méthodes de fixation des salaires minima. Etude internationale. — Etudes et Documents, série D (salaires et durée du travail), no. 17. Genève 1927. Bureau international du Travail. 8°, stran 172, cena 3 fr. — Studie tato obírá se otázkou, jež byla na pořadu desáté konference práce (srovnej Všehrd IX, str. 51.) uvedena jako otázka method stanovení minimálních mezd v průmyslech, kde organisace zaměstnavatelů a zaměstnanců jest nedostatečná a v nichž jsou mzdy výjimečně nízké, hledě zvláště k práci domácí. Jest tedy také tato studie omezena na pozorování problému z tohoto hlediska a zaneřádává tudíž některé otázky, které byly uvedeny v původní zprávě o zákonodárství minimálních mezd, podané desáté konferenci. První část knihy obsahuje všeobecný přehled vývoje zákonodárství o minimálních mzdě, jakož i výklad jeho účelů, method a základních zásad pro stanovení mezd, dále rozlišuje vymezení podle průmyslových odvětví a podle povolání jejich zaměstnanců a konečně se zabývá otázkami aplikace a dozoru. Druhá část pak zkoumá systém minimálních mezd podle jeho provádění v 18 státech, mezi nimi i v Československu. Údaje tyto jsou v dodatku uvedeny v přehledných tabulkách. —kg.

Časopis Matice Moravské ročník 50. 1926. Časopis Matice Morav. minulého roku slavil jubileum půlstoletého svého založení. V nynější své formě není ovšem už časopisem v pravém smyslu slova, neboť vychází pouze jedenkrát do roka, ale rozměr jeho prací i volba témat udržují jej stále na známé dobré výši. Také i tento jubilejní svazek přinesl mnoho příspěvků, z nichž dva, a to práce prof. Václava Hrubého a Dr. Jindřicha Šebánka dotýkají se i otázek právně historických. Obě vyšly také v separátních otiscích (nákladem autorů). Kromě nich ještě studie prof. Dr. Václava Novotného o »Uvedení Premonstrátů do kláštera Hradištského na Moravě« (str. 155—170) jest příspěvkem k církevnímu právu českému.

Univ. prof. Dr. Václav Hrubý svým článkem »Původní hranice biskupství pražského a hranice říše české v 10. století«, uveřejněným v rozsahu 70 stran v 50. roč. »Časopisu Matice moravské« (str. 85—154) podává nám vědecky cenný příspěvek k otázkám až dosud málo propra-

covaným. Jde totiž o otázku výboje Boleslava I., jak k němu dospěl a jak jej provedl, jejíž řešení jest zde autorem vlastně hlavním problémem, o otázku Moravy a Slovenska v 10. století. Ve svém výkladu opírá se autor hlavně o rozbor listiny Jindřicha IV. z 29. dubna 1086, již byla biskupu pražskému znovu přisouzena diecése pražská a to v původních hranicích, které jí byly určeny při jejím založení, t. j. roku 973. Obsahuje tedy popis původních hranic biskupství pražského. Správnost svého rozboru dokládá autor výtahy z Constantina Porfyrogeneta, arabských kupců Ibrahima a Massutiho, Widukinda, Kosiny a j. a přejímá od Niederleho poučení o Chorvatech.

V popisu vychází hranice od západní brány do kotliny české a to t. zv. Tuhoštském, odedávna patrně obývaným českým kmenem Domažilců. Podél Ohře šla druhá brána, čaráněná hradem Sedlecem, jehož okolí obývali pravděpodobně Lučané, později Sedličani. Pokračování západní hranice vymezeno je Lučany na střední Ohři a Lemuzy, kteří se rozpadali na Děčany, Ljutoměrice a Lemuze (Bělinské). Hranice tato vyčtena je slovy »usque ad mediam silvam, qua Bocmia limitatur«. Severní hranice začíná krajem Pšovnanů s hradem Pšovem, pozdějším to Mělníkem, a pokračuje územím Chorvatů. Chorvaté ovládli celé severovýchodní Čechy až po Litomyšl, Chrudim, Čáslav a až k ústí Jizery. Na levém břehu Labe sídlili pak Zličané, jejichž hradem byla Kouřim. Obě tato území, po porážce zličského Radslava, obdržel od Boleslava Slavnik, který je pak spojil se svým knížectvím, jež mělo za pomocní hrady Chýnov, Doudleby, Netolice a hrad na Oseku u Mže. Tak Boleslav I., opíraje se jednak o knížectví české, jednak o oddaného Slavnika (tedy celé Čechy), cítil se dosti silný k novým výbojům. V době, kdy král Ota, jsa zaměstnán boji jinde, neměl času na české záležitosti, udeřil Boleslav na říši Bělochorvatskou, tehdy již umírající, která zabírala rozlehlá území od Šumavy, Krušných hor a řeky Bobry přes dolní, střední i horní Slezsko na horní Vislu a odtud podél Karpat do východní Haliče za řeku San. Severní hranice můžeme se jen dohadovati. Při západě byla jí asi střední Odra od Opolí ke Krosnu, ve středu hranice pozdějšího Malopolska a při východě ruští Volynané. Asi po roku 936 stává se panem této ohromné říše Boleslav I. Avšak po tak mohutném vzepětí národní energie následovala nutně ochablost. Již Boleslav II., panovník ještě mocný, ztrácí její vinou Slezsko, když objevuje se nový mohutný činitel, totiž národ polský, vedený Měškem I., a nešťastnému Boleslavu III. uniká hlavně její vinou říše chorvatská, slavný to výboj dědův. Po pádu říše moravské (asi r. 907) nenáleží Morava k říši české. Teprve r. 973 čítá se k této jako zvláštní celek, když asi po roce 965 byla vymaněna z područí maďarského. Tehdy kníže český přenesl též po smrti moravského biskupa Vracena Methodějův stolec do Prahy a nastolil Dětmara, zaměniv obřad slovanský latinským.

Slovensko v pol. 10. stol. je v moci maďarské. Hranice mezi říši Boleslavovou a Maďarskem tvoří Karpaty. Teprve roku 973 stojí kníže český na Váhu, ale bez Nitranska, Pohroní a Hontu. Boleslav II. chystal se k jeho výboji, ale jak pořídil nevíme. Jsou možny jen dohady, patřilo-li r. 973 Nitransko k české říši či nepatřilo. Možno celkem říci, že hranicí byl Váh.

Článek vybudován jest na zevrubném studiu a rozboru pramenů, čímž tato detailní práce pro svůj přílišný rozsah ztrácí však přehlednost a urovnanost. Ovšem práce prof. Hrubého při veškeré pečlivosti vždy zůstane omezena v mnohých směrech nedostatkem a nejasnostmi pramenů, jež autor musí pak řešiti vyslovováním hypotés. Proto nelze se diviti, jestliže setkáme se s míněnými opačnými, jako se to stalo při referátu prof. Čhaloupeckého o této práci v Č. H., roč. XXXIII., seš. 2. (1927.)

M. Hromadová.

Druhá práce dotýkající se právních dějin českých jest studie Dr. Jindřicha Šebánka »O kanceláři Dětřicha, biskupa Olomouckého« (1281—1302) (str. 171—175). Práce Šebánkova obírá se materiálem dosud nezpracovaným a tedy již po této stránce musí býti oceněna, takže i když bude třeba později po př. autorem samotným měniti výsledky této počáteční studie razící nové výhledy, nikdy svou vlastní hodnotu neztratí. V první kapitole sebrán jest vhodně v přehledu nám dochovaný materiál kanceláře biskupské a tyto kusy jsou oceněny, kritisována jejich pravost a kontrolována produkce Dětřichovy kanceláře i počtem ztracených listin. Autor zjišťuje takto 7 písemností, takže celkový počet všech písemností nám známých činí skoro sto. Přimysleme-li si k tomu listiny, o nichž vůbec dnes se vůbec nedozvíme, jest patrné, že produkce kanceláře biskupů olomouckých v tehdejší době byla velmi bohatá. Autor také pojednal o právní stránce dochovaných listin. Zde by bylo možno podotknouti, že není právně dosti jasný termín »listiny na propůjčení«, který, jak z dalšího výčtu vyplývá, zahrnuje jak listiny o úpravě lenního poměru, tak všelijaké zproštění dávek veřejných, privilegování měst a pod., takže se zdá, že termín »propůjčení« stejně tak jako předcházející »privilegia darovací« byl ražen sice v dobrém ohledu na systematiku a přehlednost, ale na úkor právnímu významu. Další kapitola (II.) rozbírá písemnosti biskupovy kanceláře po stránce formální. V ní prozrazuje autor své školení archivářské, podobně jako jsem měl již příležitost poukázati na to při jeho dřívější práci (viz Všehrd VIII. 282). Ovšem musí býti vzpomenuo, že takováto drobnomalba jest jediné s to, dáti pevný základ jak k revisím prací dřívějších, tak pro práce další. Podobně jest tomu i v další kapitole, která jest věnována jednotlivým písařům písemností biskupských, skladbě jejich, rozboru formulí atp., takže plně jest tu proveden důkaz existence biskupské kanceláře olomoucké koncem stol. XIII. Ku konci studie jest přidáno v otiscích 6 dosud netištěných transsumptů a konfirmací. Pro právní historii nejcněnější jsou partie o organisaci kanceláře a o jejich obsahu, neboť nám dávají nahlédnouti do byrokratického zřízení tehdejší církve.

Ca.

Rapport du Directeur à la dixième session de la Conférence internationale du Travail. Genève 1927. Bureau international du Travail. 276 + IV str. fol. — Zprávy ředitele Mezinárodním konferencím práce mají již svou ustálenou systematiku. Stejně jako důmyslně a přesně je veden a organisován Mezinárodní úřad práce, tak i jeho ředitel Albert Thomas podává zprávu o jeho činnosti v jasném přehledu a kritické ucelenosti. Prvý díl obsahuje vždy povšechně činnost mezinárodní organisace práce v uplynulém roce, druhý pak přehled zpráv podávaných členskými státy dle čl. 408 versailleské smlouvy. Letošní rapport obsahuje pouze díl prvý o činnosti za rok 1926, druhý bude tentokráte vydán zvláště. — Pokud se týče organisace samé, tu, ačkoliv ještě i dosud narážela na četné překážky, přece její fungování bylo bezvadné a mezinárodní spolupráce velmi dobrá. Zpravodajství ve věcech sociálních se rok od roku rozšiřuje: počet došlých děl vzrostl o 38.2 %, vydáno bylo 10 knih (Etudes et Documents) mimo periodické publikace, počet zodpověděných dotazů stoupl o více než 15%, atd. Vztah k vysokým školám, vědeckým ústavům a jiným organisacím byl velmi dobrý, zejména je vše vítána spolupráce organisací akademických (mezinár. studentské konfederace a universitní federace pro Spol. národů), která se v roce 1926 zvláště projevila. — Další část pak obsahuje hodnocení výsledků loňské činnosti mezinár. organisace práce v seřazení podle jednotlivých otázek, jimž se tato zabývá: pracovní doba, nedělní klid, noční práce v pekařství, placená dovolená, nezaměstnanost, vystěhovalectví, mzdová politika, průmyslová hygiena, předcházení úrazům, sociální pojištění, ochrana žen, děti a mladistvých pracovníků, atd. Závěr pak

hodnotí činnost organizace za 7 let dosavadního trvání a poukazuje na dobré výsledky, jež znamenají velký pokrok v úsilí po překonání hospodářských obtíží. — V dodatku je připojen obvyklý roční přehled literatury, pojednávající o mezinárodní organizaci práce. —kg.

Biuletyn Koła Prawników studentův uniwersytetu Warszawskiego přináší ve svém třetím čísle (Varšava, říjen 1927) překlad stati prof. K. Kadlice o ústavním vývoji státu polského z jeho »Dějiny veřejného práva ve střední Evropě«. Synthetické hodnoty tohoto stručného přehledu Kadlecova jsou nejlépe osvědčeny tím, že výňatek, přímo přeložený bez jakékoli další úpravy může nésti název »Spostrzeżenia nad ustrojem dawnej Polski«. Dr. Stanislav Borowski, který překlad pořídil, doprovodil jej i stručným úvodem o díle Kadlicově a přehlednou bibliografií jeho prací. —ček.

F. P. Sudony: Nejdůležitější kolky a poplatky, nákladem J. Bř. Hůrky v Praze-XII.-Vinořadech, 1927, 8°, strany 64, cena Kč 8.— Spisek sestaven jest abecedně, čímž je velmi usnadněno hledání příslušných poplatků. Psán jest přehledně a přístupně a stane se tak příručkou, pro praktický život velmi hledanou. Ku konci spisku připojen jest ještě rejstřík hesel, která nemohla býti uvedena ve spisku. Dr. Jindřich.

Zprávy Vojenského archivu a musea RČS. Ročník 1927. Svazek I. — Praha. 1927. Voj. archiv a museum. 8°, str. 152 a příl. — Nový svazek »Zpráve« lze charakterisovati jako už publikaci dobře zavedenou s pevně vytčeným programem. Proto jest možno očekávati, že splní úkol jí svěřený, jelikož si svůj obor jasně vymezila. Tak v tomto svazku setkáváme se s řadou příspěvků, jež budou nepochybně zajímati mnoho právníků, nejen ty z nich, kteří se interesují o právní dějiny a politickou historii. Štkpt. Fr. Meisetschläger otiskl tu s četnými ukázkami příspěvek k životopisu Jana Sekavce, českého revolučního básníka z r. 1848, npor. Ant. Pospíšil přináší detailní studii k válce maďarsko-československé vypsáním bojů o Ban. Štiavnicí, Hronskou Breznici a Zvolen a kpt. Dr. Rud. Tschorn, osvědčený již pracovník v naší odbojové literatuře, podal nám jedinečnou práci o propagačním válečném plakátu, což se mu při veškeré roztrůštenosti materiálu, znamenitě podařilo. S radostí tedy můžeme očekávati další svazky »Zpráv«. Ča.

Lužice a Slezsko. Profesor Kapras neustává všimati si lužických a slezských poměrů. Jde tu o stále pokračující řadu tu drobnějších, onde větších prací, jež také plní svůj propagační účel, neboť je stále nutno buditi zájem o tyto země. O Lužici vydal v Česko-lužické knihovničce (čís. 11.) knížku »Lužice jako menšina« (1927, Praha, Spolek Ad. Černý, 16°, str. 42), v níž ve 4 kapitolách probral celé lužické právní dějiny. Nejprve podává státoprávní vývoj poměru Lužic k českému státu, dále národní vývoj Srbů lužických, pak píše o lužické otázce na kongresu pařížském a konečně nastiňuje stav nynější. Bude tedy tato knížka zajímati také po stránce mezinárodněprávní. — O Slezsku především podal v »Slezském sborníku« (II., 1927, str. 429—438) s obvyklou podrobností a důkladností bibliografií pro Slezsko (»Z literatury o dějinách Českého Slezska«), takže nyní máme již bibliografickou příručku pro tuto zemi. Dále nákladem Okres. a osvětového sboru v Opavě vydal knížku »České Slezsko a státní převrat« (16°, str. 36), jež sleduje slezské dějiny od nejstarší doby až do stavu nynějšího. Kromě těchto publikací napsal životopisnou studii o slezském buditeli a spisovateli Josefu Zukalovi do »Památníku Matice Slezské« (1927). Ča.

Dr. Josef Kotek: Přehled rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího soudu ve věcech závodních výborů, část II., rozhodnutí od 20. února 1924 do 30. dubna 1927, publikace Sociálního ústavu č. 31.

v Praze, 1927, 8°, stran 250, cena Kč 32. — Kniha tato je pokračováním publikace Sociálního ústavu č. 8, z r. 1924, podává znění zákona i prováděcích nařízení a připojuje ke každému paragrafu příslušné nálezy až do doby nejnovější. Nálezy uspořádány jsou přehledně a při rozhodnutích, která se dotýkají několika paragrafů, jsou vždy připojeny příslušné poukazy. Kniha doplněna je rejstříkem, sestaveným jednak podle dat, jednak podle čísel rozhodnutí.

Dr. Jindřich

Dr. Rud. Rauscher: **Slovenské právní dějiny** v rámci dějin práva ve střední Evropě. — Nákl. práv. fak. univ. Komenského. Cena 5 Kč, stran 18. — Pod tímto názvem vydává profesor středoevropských právních dějin na práv. fakultě university Komenského Dr. Rauscher jakožto první číslo »Sborníku právnické fakulty univ. Komenského«, řízeného prof. drem O. Sommrem, obsah své úvodní univerzitní přednášky z 21. října 1926. Předslav úvod o nutnosti srovnávací metody ve studiu dějin práva středoevropských států a národů, vtyčuje autor za úkol slovenským právním dějinám studium společných právních institutů, poutajících Slovensko k Uhrám, jakož i zdůraznění zvláštností právního vývoje na Slovensku. Jakožto prostředek k dosažení tohoto cíle vtyčuje pak především osvětlení právních dějin uherských, zkrlesných v maďarské literatuře, a zhodnocení ňich pod zorným úhlem poměrů českých a poiských, jakož i monografické zpracování jednotlivých odvětví právního života na Slovensku, počínaje edicí pramenů. Zejména mnoho slibuje si autor od zpracování komitátního zřízení, církevní správy, otázky národnosti a kolonisační, jakož i t. zv. práv zvláštních, zejména práva městského a horního; i některé problémy práva soukromého autor nadhazuje a vtyčuje, jaký prospěch možno tu z bedlivého studia očekávat i pro právo české, jehož vývoji byl na rozdíl od právního vývoje v Uherku násilně přerušen Bílou Horou.

Slovenským právním dějinám vytkl nad jiné důležité místo v oboru dějin práv středoevropských a zejména slovanských v nedávných svých poznámkách k Chaloupeckého práci »Staré Slovensko« (Průdy IX.) prof. Dr. K. Kadlec, jenž ve svých pracech zabýval se často poměry uherskými. Jest proto vítati, že na bratislavské universitě, jistě k tomu nejpopolanější, počíná vážná práce v těchto otázkách, i když dnes ještě nelze s určitostí odhadnouti konečné výsledky, zvláště ve směru očekávaných zvláštností právního vývoje slovenského.

—jkt—

Slovník veřejného práva československého. Pořádají: Emil Hácha, Antonín Hobza, Jiří Hoetzel, František Weyr, Karel Laštovka, red. tajemník Jiří Havelka. Brno 1927, nakl. Polygrafia—R. M. Rohrer, 8°, 1. a 2. sešit, stran 160, cena sešitu 25.— Kč. — Československému právnickému světu dostává se ve Slovníku díla, které by nemělo chyběti v knihovně žádného právníka. Zárukou vysoké úrovně jest nejen redakce, nýbrž i velmi široký okruh spolupracovníků, mezi nimiž lze čísti mnohá jména vynikajících odborníků. Dosud vyšlá dvě čísla nás přesvědčují, že po Slovníku sáhne velmi často nejen praktik, aby se tam v přehledných člancích poučil o hledaném předmětu, avšak že Slovník bude začasť vyhledáván i teoretiky a že i neprávníkovi bude vítanou pomůckou, z níž si rychle osvojí potřebné znalosti a kde najde odkazy na speciální literaturu. Slovník bude, jak již dnes jest zřejmo, značně vynikati nad ostatní podniky tohoto druhu, jimiž ze starších předchůdců jest — kromě sborníku vydávaného Karlem Barettem, Drem Václavem ryt. Bělským a Drem Bedřichem Duchenesem — »Všeobecný slovník právní«, redigovaný Drem Františkem Xav. Veselým (Praha, Topič 1896—1899), dílo značného rozsahu (v 5 svazcích o 4.600 str., 8°; neomezovalo se jen na právo veřejné, nýbrž bylo zpracováno i se zřetelem k právu soukromému).

Pokud se týče vnější úpravy Slovníku, jest látka zpracována tak, že pojednání jsou uspořádána dle hesel v abecední pořadu a dělena

na kapitoly a podtitulky. V tomto směru přinesl druhý sešit značné zlepšení, ježto takřka všechny kapitoly jsou stejně očíslovány a téměř každému většímu pojednání hned pod heslem předchází stručný obsah z podtitulků jednotlivých kapitol. Těto jednoty v prvním sešitě nebylo a lze ji v zájmu díla vřele vítati.

Sešit první obsahuje hesla »Abolice«, »Amnestie« až »Autorské právo«. Nemělo býti opomenuto heslo »Automobily«; stačil třeba jen poukaz na heslo jiné. Sešit druhý pokračuje v »Autorském právu« a končí heslem »Cizinci«.

Z nejvýznačnějších prací jest jistě Hoetzlův ryze teoretický »Akt správní«. Po úvodním hrubém vymezení předmětu probírá Hoetzel pojem vrchnostenských aktů ve vlastním smyslu: rozhodnutí a opatření, akty deklaratorní a konstitutivní, schvalovací a povolovací spolu s dalšími distinkcemi správních aktů. V oddíle druhém zabývá se pojmem veřejných smluv, kde svou otázku řeší na širokém, literaturou i judikaturou podloženém základě. Oddíl další jedná o vedlejších ustanoveních u správních aktů (1. podmínka suspensivní, 2. dies a quo, 3. podmínka resolutivní, 4. výhrada odvolání, 5. dies ad quem, 6. příkaz). Poslední část jest věnována vadným správním aktům a uzavírá vadnost správních aktů do stupnice, kde na prvé místo klade absolutní zmatečnost, neúčinnost, na druhé nařikatelnost a na třetí zničitelnost, odvolatelnost. Pojednání jest doloženo cennou literaturou a podepřeno četnými nálezy n. s. s.

Háchovo pojednání »Analogie« obsahuje šest kapitol, z nichž prvá jako úvod určuje předmět povšechně. Na ni navazuje kapitola druhá o názorech vyskytujících se o analogii v literatuře, třetí o analogii zákona a analogii práva, další o mezerách v zákoně a mezerách v právu. Část poslední a nejvýznačnější zabývá se analogií ve správním právu, řešíc zejména otázku, zda možno § 7. o. z. o. vztahovati i na právo veřejné, a obsahuje dále pojednání o t. zv. zkratkách, jichž používá mnohdy zákonodárce, místo aby vydal normu o přesném určitém obsahu. — Z dalších článků prvního sešitu, které po většině již nejsou ryze teoretickými, sluší uvésti »Abolici, Amnestii« od Otty Scholze, »Adhezní řízení« Václava Dusila, Hoetzlův »Adjacenty«, »Advokacie« A. Schauera, Smetáčkovy »Agrární operace«, »Akademii« od Karla Kadlece, Borovičkovy »Archivy« a Háchovu »Autonomii«.

Velmi cenná studie Herrmanna-Otavského o »Autorském právu« tvoří konec prvního sešitu a počátek druhého. Autor vyčerpává látku v osmi oddílech neobyčejně přehledným způsobem. Pro četné citace a jasný sloh řadí se pojednání k nejlepším dosavadním pracím Slovníku. — Z dalších obsírnějších pojednání druhého sešitu uvádím Jeřábkův instruktivní článek »Banky«, pečlivou Sommrova studii o »Bezkonfesních osobách«, Baschovy »Bilance« a »Biografie« Václava Dusila. Jest jen litovati, že Vorlovo pojednání »Branná povinnost« nebylo přepracováno po vyjití nových branných předpisů (č. 141/27 Sb. z. a n.) Bylo by se tím snad vydání druhého sešitu o nějaký čas zdrželo, což by jistě u díla, které má vycházeti delší dobu, nebylo nijak na závadu. V druhém sešitě jest dále pojednání Matěrkovo »Břemena stavební církevní«, Vorlova »Břemena vojenská«, »Bursy« (Chytil—Fousek) a několik kratších studií.

Podrží-li Slovník vysokou úroveň prvních sešitů, bude dílem trvalé ceny a zůstane památkou československého veřejného práva z prvního desetiletí republiky.

Dr. J. Pošváb.

Vydává S. Čs. P. »Všehrd« v Praze. Zodpov. redaktor Dr. Karel Novák.
Tiskl B. Stýblo v Praze, Václavské nám. 28.